

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY

Poslanecká sněmovna

1998

II. volební období

371/1

S t a n o v i s k o

vlády k návrhu ústavního zákona, kterým se mění Listina

základních práv a svobod

(sněmovní tisk č. 371)

předložené dopisem předsedy vlády Josefa Tošovského ze dne 12. února 1998 (čj. 3383/98 - OVA)

Vláda na jednání své schůze dne 9. února 1998 projednala a posoudila návrh ústavního zákona, kterým se mění Listina základních práv a svobod (sněmovní tisk č. 371), a vyjádřila s tímto návrhem **n e s o u h l a s** z dále uvedených důvodů.

Předložený návrh ústavního zákona spočívá ve změně Čl. 8 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina"), ve kterém jsou zakotvena základní práva osoby, jež byla jako podezřelá nebo obviněná z trestného činu zadržena. Jeho podstatou je prodloužení doby, v níž zadržaná osoba musí být buď propuštěna ze zadržení na svobodu, nebo v níž musí být s návrhem na uvalení vazby předána soudu, a to ze stávajících 24 na 48 hodin. Na předložený návrh ústavního zákona navazuje návrh zákona některých poslanců Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky na provedení odpovídajících úprav institutu zadržení v zákoně č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (sněmovní tisk č. 372).

Navrhovaná změna je odůvodňována tím, že stávající právní úprava nedostatečně přihlíží k množství a obsáhlosti úkonů, které je třeba v případě zadržení osoby provést a jimiž je třeba odůvodnit buď propuštění takové osoby na svobodu, nebo předložení návrhu na rozhodnutí soudu o vazbě.

Časově nepřekročitelné omezení doby, po kterou může trvat zadržení osoby podezřelé nebo obviněné z trestného činu, je do uvedeného článku Listiny promítnuto v zájmu ochrany takové osoby a zajištění její právní jistoty, neboť zadržení je nepochybně závažným zásahem do základního práva každého občana na osobní svobodu.

Čl. 4 odst. 2 Listiny dovoluje, aby meze základních práv a svobod byly za podmínek stanovených Listinou upraveny pouze zákonem. Podle odstavce 4 téhož článku při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu. Taková omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena.

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8, publikovaná pod č. 209/1992 Sb., jakož i protokolů č. 9, 10 a 11, připouští ve svém Článku 5 odst. 1 písm. c) zákonné zatčení nebo jiné zbavení osobní svobody osoby za účelem předvedení před příslušný soudní orgán pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu. Ve smyslu odstavce 3 téhož ustanovení rovněž každý, kdo je jinak zbaven svobody v souladu s ustanovením odstavce 1 písm. c) téhož článku, musí být ihned předveden před soudce nebo jinou úřední osobu zmocněnou zákonem k výkonu soudní pravomoci.

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech vyhlášený pod č. 120/1976 Sb. v Článku 9 odst. 3 předpokládá, že každý, kdo je zadržen na základě obvinění z trestného činu, musí být neprodleně předveden před soudce nebo jiného úředníka, který je zákonem zmocněn vykonávat soudcovskou pravomoc.

Těmto požadavkům stanoveným uvedenou úmluvou i paktem se předložený návrh ústavního zákona v porovnání se současnou právní úpravou, vzdaluje. Návrh dává navíc prostor obavám z možného zneužití institutu zadržení vedeného například snahou ulehčit vyšetřování a mít po delší dobu obviněnou osobu k dispozici. K tomu přistupuje i námitka neblahého dopadu delší doby zadržení na psychiku zadržené osoby.

I kdyby byly tyto obavy rozptýleny, nelze přehlédnout zásadní argument, který vyplývá z Čl. 1 ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. Nezbytným předpokladem právního státu, o němž uvedené ustanovení hovoří, je právní jistota související s požadavkem stability práva a zákonnosti právo tvorby. Nutnou podmínkou právní jistoty je kromě jiného i jistá stálost právních norem, což zvláště platí u Listiny, která je podle Čl. 3 a Čl. 112 ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, součástí ústavního pořádku České republiky. Zásah do tohoto ústavního zákona musí být opodstatněn zvláště závažnými důvody, což není případ předloženého návrhu ústavního zákona.